

Ergün KARACA
Trakya Üniversitesi, Arkeoloji Bölümü
ergunkaraca@trakya.edu.tr
ORCID Numarası|ORCID Numbers: 0000-0002-0270-3258

Antik Çağ'da Savaşçı Bir Halk: Thraklar *The Warrior People in Ancient Times: Thracians*

Öz

Bu makalede, Antik Çağ'ın en önemli savaşçı halklarından biri olan Thrakların askeri özellikleri, savaşta giydikleri kıyafetler, kullandıkları silahlar ve uyguladıkları taktikler incelenmiştir. Çalışma ağırlıklı olarak Antik yazarların verdiği bilgiler doğrultusunda oluşturulmuştur. Ayrıca makale, MÖ 5. yüzyılda yapılmış Yunan kırmızı figürlü seramikler ile desteklenmiş, çalışmada özellikle, Thrakların yaşadıkları bölgelerde yapılmış, erken MÖ 4. yüzyıl ve 3. yüzyıla tarihlenen tümülüslerdeki duvar resimlerinde bulunan Thrak savaşçı tasvirlerinden de faydalanılmıştır. Savaşçı özelliklere sahip Thraklar kendi ordularında ya da başka devletlerin orduları içerisinde bazen gönüllü bazen zorunlu ya da ücretli asker olarak görev yapmışlardır. Antik kaynaklar ile Yunan kırmızı figür seramiklerinden gördüğümüz üzere, Thrak askerleri erken dönemden MÖ 5. ve 4. yüzyıllara kadar geleneksel kıyafetlerini üniforma şeklinde kullanmışlardır. Thraklar başlarına tilki postundan *alopekis* takmışlar, dar pantolon ile kolsuz ve dize kadar inen, belden bağlanan tunik, en üstte karakteristik, Thraklara özgü *zeira* adı verilen kalın ve uzun giysiyi giymişlerdir. Ayaklarına ise, baldır kısmını tamamen kaplayan, geyik derisinden yapılmış *embedes* adı verilen kendilerine özgü botları giymişlerdir. Thraklar MÖ 5. yüzyılda Yunanlar ve MÖ 4. yüzyıl ortalarından itibaren Makedonlarla temas kurmalarının sonucunda onların askeri giysilerini ve silahlarını kullanmaya başlamışlardır.

Anahtar Kelimeler: Savaş, Kılıç, Askeri Üniforma, Mızrak, Savaşçı

Abstract

In this article, the military characteristics, the clothes they wore, the weapons they used and the tactics of during the battle of the Thracians, that one of the most warrior peoples in the Ancient times, were examined. The study was mainly created, in line with the information by ancient authors. In addition, the article is supplemented by Greek red-figure pottery made in the 5th century BC. In the study particularly was used, made in the regions where the Thracians live the depictions of Thracian warriors on the fresco in the tumulus dating to the early 4th and 3rd centuries BC. The warrior Thracians served as volunteers, sometimes compulsory or mercenary in their own armies or in the armies of other states. As we can see from ancient sources and Greek red figure ceramics, Thracian soldiers used their traditional clothes as uniforms, from the early period until the 5th and 4th centuries BC. Thracians wore *alopekis* made of fox skin, they wore narrow trousers and a tunic that was tied at the waist and sleeveless and down to the knee, and at the top they wore the characteristic Thracian *zeira*, a thick and long garment. On their feet, they wore their own unique deer-skin boots called *embedes*, which completely covered the calf. As a result of their contact with Greeks in the 5th century BC and Macedonians from the middle of the 4th century BC, Thracians began to use their military clothing and weapons.

Keywords: Battle, Sword, Military Uniform, Spear, Warrior

Giriş

Thrakların en dikkat çekici özelliklerinin başında savaşçı olmaları gelmektedir. Yunan ve Romalı yazarların verdiği bilgiler doğrultusunda onların savaşçı karakterleri, askeri yapıları, savaşta uyguladıkları taktikler ile kullandıkları savunma ve saldırı gereçleri konusunda bilgi verilmesi amaçlanmıştır.

Thrakların savaşçı kişilikleri hakkında en erken bilgileri MÖ 8. yüzyılda yaşamış Homeros'un Troia Savaşı'nı anlattığı İlyada adlı eserinden öğreniriz. MÖ 5. yüzyılda yaşamış Herodotos ve MÖ 4. yüzyılda yaşamış Ksenophon'un eserleri bu konuda bize en detaylı tanımlamaları yapan ve onlar hakkında bilgi veren diğer yazarlardır. Thraklar, Troia Savaşı'nda Akhalara karşı Troia'nın yanında savaşa katılmışlardır. Bundan dolayı Homeros, İlyada adlı eserinde savaşmak için gelen Thraklar hakkında ayrıntılı bilgiler verir. Bir pasajında Thrakların saçlarını top top yaptıklarını ve uzun bir mızrak taşıdıkları bilgisini aktarır¹. Herodotos, Thrakların Hintlilerden sonra en kalabalık halk olduklarını, birlik olsalar hiç yenilmeyeceklerini, ulusların en güçlüsü ve en kalabalığı olacaklarını söyler². Bununla birlikte, Thrakların toprakta çalışmayı pek hoş görmediklerini, buna karşın soylu bir şekilde yaşamının "savaşa gitmek ve başkalarını soymak" olduğunu söyler³. Ayrıca Herodotos, Thrak kabilesi olan Satraileri ise "korkunç savaşçı" şeklinde tanımlar⁴. MÖ 5. yüzyılda yaşamış Thukydides ise, Getailerle Istros (Tuna) Irmağı kıyısındaki Thrakların İskitlere komşu ve onlarla benzer şekilde teçhizata sahip ve okçu olduklarını belirtir⁵. MÖ 5.-4. yüzyılda yaşamış Atinalı ünlü bir hatip olan Isokrates ise, Thrakların İskitler ve Persler gibi diğer tüm halklardan daha hırslı ve daha büyük güce sahip olduklarını ifade eder⁶. Ksenophon ise kutlamalarda Thrak savaşçıların *aulos* (flüt) eşliğinde hafifçe sıçrayarak hançerleriyle birbirlerine vurarak dans ettiklerini söyler⁷. Yine Ksenophon, Thynlerin özellikle gece savaşlarında en yetenekli Thrak halkı olduğunu zikreder⁸. MS 1. yüzyılda yaşamış tarihçi Plutarkhos ise, Thrakların giydikleri miğfer, zırh ve taşıdıkları silahlarla görünüşlerinin korkunç olduğunu aktarır⁹.

Ordu

Thrakların savaşçı özelliklerinin ön planda olması ordularına da ayrı bir önem vermesini beraberinde getirir. Thrakların ordu yapısına bakıldığında süvari ve hafif piyade şeklinde iki sınıfa ayrıldıkları görülür (Figür 1). Ancak bu ordu içerisinde süvariler önemli bir yer tutar. Bununla birlikte Thrakların en zayıf oldukları alan ise donanma yani deniz gücüdür. Thukydides, Thebaililere yapılan saldırı sırasında, kıyıda bekleyen gemilere doğru geri çekilen Thrakların, ok menzilinden çıkmak için kıyıdan uzaklaşan teknelere ulaşmadan birçoğunun öldürüldüğünü ve bunun sebebinin de Thrakların yüzme bilmemelerinden kaynaklandığını söyler¹⁰.

Süvari

Yukarıda da belirtildiği üzere Thrakların askeri gücü içerisinde atlı birliklerin yani süvarilerin önemli bir yeri bulunmaktadır. Bundan dolayı ata ayrı bir önem vermişlerdir. Antik kaynaklara baktığımızda, birçok antik yazar Thrak veya Thrakia atlarından övgüyle bahsetmektedir. Ayrıca bölgede çok sık karşımıza çıkan "atlı tanrı" şeklinde de adlandırılan ve üzerinde süvari tasviri bulunan steller önemli bir yer tutar.

Antik kaynaklara bakıldığında Homeros, Euripides, Hesiodos ve Ksenophon gibi yazarların Thrakların atları hakkında bilgi verdiği görülür. Homeros'un İlyada'da Thraklar ile ilgili pasajlarda en çok vurguladığı hususlardan biri onların atlarıdır. Homeros, Thrakların yaşadığı bölge için "at besleyen Thrakların toprağı", Thrak Kralı Rhesos'un atlarını anlatırken de "güzel, iri atlar, giderler yel gibi, kardan beyazdırlar" şeklinde bahseder¹¹. Yine Homeros, savaşa katılan her Thrak askerinin iki atı

¹ Homeros, *İlyada*, IV, 534.

² Herodotos, V, 3.

³ Herodotos, V, 6, VII.111.

⁴ Herodotos, VII.111.

⁵ Thukydides, II, 96.

⁶ Isokrates, *Panegyrikos*, IV, 67.

⁷ Ksenophon, *Anabasis*, VI, 1. 5-6.

⁸ Ksenophon, *Anabasis*, VII, 2. 22.

⁹ Plutarkhos, *Bioi Paraleloi (Aemilius)*, VI, 18.5.

¹⁰ Thukydides, VII, 30.

¹¹ Homeros, *İlyada*, X, 435-437; XIII, 3-4.

olduğunu söyler¹². Thrakların atları konusunda bilgi veren bir diğer erken dönem yazarı Hesiodos'dur. Hesiodos *İşler ve Güçler (Erga kai Hemera)* adlı eserinde Thrakların yaşadığı bölgeyi “atları bol Thrakia ovaları” şeklinde tanımlar¹³. Ksenophon *Anabasis* adlı eserinde, Seuthes'in yanında katıldığı bir şölede bir Thrak tarafından ona beyaz bir at hediye edildiğini ve “Seuthes, sağlığına içiyor ve sana bu atı armağan ediyorum, onunla dilediğini kovalayıp yakalayabilir, düşmandan çekinmeden geri çekilebilirsin” dediğini aktarır¹⁴. Yine Euripides'in *Rhesos* adlı eserinde, Thrakların atlarından “benekli” şeklinde bahsedilir¹⁵. Ayrıca Thrak atlarının gece savaşlarına alışık olmadıkları, dolayısıyla ateşten korktuklarını antik yazarlar aracılığıyla öğrenmekteyiz. Iphikrates, Odryslarla savaşırken büyük bir güçle kendisine saldıran Thrak süvarilerine karşı, askerlerine ellerindeki alevli meşalelerle saldırmalarını emretmiştir. Bunun üzerine ateşi görmeye alışkın olmayan Thrak atlarını kaçtırmayı başarmıştır¹⁶. MÖ 1. yüzyıl yazarı Vergilius, *Aeneas* adlı eserinde, Euripides gibi Thrak atlarını “benekli” şeklinde tanımlar¹⁷.

Atların bu kadar önemli olduğu yarı göçebe karakterdeki bir topluluğun en önemli askeri gücü de doğal olarak süvarilerdir. Euripides *Rhesos* adlı eserinde Rhesos'un sayılamayacak kadar çok süvarileri, okçuları ile hafif piyadesi olduğunu bildirir¹⁸. Ksenophon *Peri Hippikes (At Biniciliği Üzerine)* adlı eserinde, Yunan atları ile Pers ve Odryslar olarak belirttiği Thrak atlarının eğitildiğini ve yokuş aşağı koştuklarını söyler¹⁹. Ksenophon, *Anabasis* adlı eserinde Seuthes'in ordusundaki atlarda göğüs zırhı olduğunu belirtir²⁰.

Gerek Yunan seramikleri üzerinde görülen tasvirlerden edinilen bilgiler gerekse Herodotos ve Ksenophon gibi yazarların verdiği bilgiler ile MÖ 7. yüzyıldan 4. yüzyıla kadar Thrak hafif süvarileri bir tunik, zeira şeklinde adlandırılan pelerin, tilki postundan yapılan ve alopekis adındaki şapka ve embades olarak adlandırılan botlar giymişlerdir²¹ (Figür 1). Christopher Webber, Thrak süvarilerinin MÖ 4. yüzyıldan itibaren geleneksel olarak giydikleri kıyafetler ile kullandıkları teçhizatların değiştiğini, geleneksel Thrak kıyafetinin bırakılarak, yeni tip zırhların giyildiğini, kalkanlar ve eyerlerin kullanıma girdiğini, bu değişiklikler kapsamında hafif süvarilerin miğfer ve kalkan kullanımına başladığını, ağır süvarilerin ise demir miğfer ve kompozit zırh giydiklerini söyler²² (Figür 3).

Homeros, Troia Savaşı'na katılan Thrakların altın ve gümüşle işlenmiş savaş arabalarına sahip olduğundan bahseder²³. Euripides'in *Rhesos* adlı eserinde Athena Odysseos'a, saldırmaları için telkinde bulunurken Thrak savaş arabalarına koşulmuş beyaz kısrakların gece görülmesinin kolay olduğunu, bunların nehirde yüzen kuğuların kanatları gibi parladıklarını ve bu kısrakları da ganimet olarak almalarını, çünkü yeryüzünde benzerlerinin olmadığını söyler²⁴. Yine Euripides aynı eserinin başka bir yerinde, Thrak Kralı Rhesos'u arabasının üzerinde anlatır²⁵. Ancak sonraki antik yazarların verdiği bilgilerde, Thrakların savaş arabası kullandıklarına dair herhangi bir bilgi yoktur. Bununla birlikte Kazanlı'da, Seutopolis yakınlarında bulunan ve MÖ 4. yüzyıla tarihli tümülüs mezarın duvar resimlerinde, iki atın çektiği (biga) tek dingilli at arabaları bulunmaktadır.

¹² Homeros, *Ilyada*, X, 473. Bunun nedeni yorulan bir atı diğer at ile değiştirerek savaşa devam etmeleridir.

¹³ Hesiodos, *İşler ve Güçler (Erga kai Hemera)*, 505.

¹⁴ Ksenophon, *Anabasis*, VII, 3.26.

¹⁵ Euripides, *Rhesos*, 351-359.

¹⁶ Poylaenos, *Stratagemes*, III.9.60.

¹⁷ Vergilius, *Aeneas*, V, 567.

¹⁸ Euripides, *Rhesos*, 310-315.

¹⁹ Ksenophon, *At Biniciliği Üzerine (peri Hippikes)*, VIII.6.

²⁰ Ksenophon, *Anabasis*, VII, 3, 41.

²¹ Herodotos, VII.75; Ksenophon, *Anabasis*, VII, 4.4-5.

²² Webber 2003, 538.

²³ Homeros, *Ilyada*, X, 438.

²⁴ Euripides, *Rhesos*, 615-620.

²⁵ Euripides, *Rhesos*, 300.

Piyade

Thrak ordusundaki piyade hafif piyade²⁶ şeklindedir. Ksenophon, Seuthes'in ordusundan bahsederken onun hafif piyadeden oluştuğu anlaşılır²⁷. Yine Bithynia'ya destek olarak gönderilen askerler süvari ve hafif piyade olduklarından, Yunan ağır piyade askeriyle takviye edilmiştir²⁸.

Thrak hafif piyadesinin giyimi hakkında antik kaynaklarda ne yazık ki bilgi bulunmamaktadır. Buna karşın Erken dönem Yunan kırmızı figürlü seramikleri üzerindeki tasvirler Thrak piyadelerinin süvariler ile aynı şekilde giyindiklerini göstermektedir (Figür 1).

Savaş Taktikleri

Thrak askerlerinin hareket halindeyken, saldırı sırasında veya geri çekilme durumlarında uyguladıkları bazı taktikler bulunmaktadır. Ksenophon'un *Helenika* adlı eserinde, Odrys Kralı Seuthes tarafından, Küçük Asya'daki Spartalı Derkylides'e gönderilen iki yüz kadar süvari ve yüz kadar hafif piyadeden oluşan kuvvetin, Bithynia'ya ulaştığında kamp kurduklarını ve birliğin güvenliği içinde etrafını kazıklarla çevirdiklerini söyler²⁹. Ksenophon bir diğer eseri olan *Anabasis*'de de Thrakların kamp alanındaki uygulamalarını detaylı olarak aktarır. Ksenophon, Seuthes ile birlikteyken gece ordugâh çevresinin korunması ve nöbet uygulaması hakkında bilgi verir. Thrakların, kampa belli bir mesafede, önde ateş yaktıklarını, bu sayede saldıran kişi ve kişilerin nöbetçiyi veya nöbetçilerin yerini ve sayısını öğrenmesinin engellendiğini, buna karşın yaklaşanların karanlığın içinde gizlenemeyip ateşin ışığında rahat bir şekilde görüldüğünü söyler³⁰. Yine Ksenophon, Seuthes'in ani bir saldırı durumunda kaçmak için konakladığı kalenin etrafında, gece gündüz eyerlenmiş hazır atların bekletildiğini söyler³¹. Euripides, Troia Savaşı'na katılan askerlerin gece silahlarını dizmediklerini, atları hazır bekletmediklerini aktarır³². Burada bu yapılanın hatalı olduğu Thrakların ise savaşa daima hazır bir halde bekledikleri silahlarını her an savaşacakmış gibi düzgün bir şekilde dizdikleri ve atlarını harekete hazır halde beklettikleri anlaşılır.

Ksenophon'un anlatımından Thrakların gece seferi sırasında önde süvari, arkada hafif piyade şeklinde ilerlediklerini öğrenmekteyiz. Bu ilerleyiş nedeniyle hızlı giden süvarilerle yavaş giden piyadenin arasının açılacağı ve saldırıya açık hale geleceğini belirten Ksenophon, "Yunan Taktiği" şeklinde adlandırılan önde ağır hareket eden piyadelerin, en arkada ise süvarilerin geldiği yürüyüş tekniğini Seuthes'e önermiştir. Ksenophon bu tekniğin sonucunu gören Thrak Kralı Seuthes'in, bundan övgüyle bahsettiğini de aktarır³³.

Saldırı sırasında ise ağır piyade ve ağır süvari olmadığından Thraklar oldukça çevik ve hızlı bir şekilde düşmana saldırmaktadır. Ksenophon'dan öğrendiğimize göre, Yunanlar Thrakları bir tepede kuşattıklarında, hafif piyade ve süvariden oluşan askerlerin onların üzerine çevik bir şekilde saldırdıklarını ve kargılarını fırlattıklarını söyler³⁴. Thraklar bir yerleşime saldırdıklarında çok sert davranırlar. Ksenophon, Seuthes'in tek bir ev bile ayırt etmeden köyleri baştanbaşa ateşe verdiğini ve bunu da diğer köylere, boyun eğmezlerse başlarına ne geleceğini göstererek korku salmak amacıyla yaptıklarını belirtmiştir³⁵. Yine Ksenophon, Thrak kabilelerinden Thunialılar'ın gece savaşlarında oldukça becerikli olduklarını söyler³⁶.

Savaşta bir ordunun geri çekilmesi, özellikle en az kayıpla geri çekilmesi oldukça güçtür. Ancak Thrakların hafif piyade ve hafif süvari şeklinde olmaları onlara büyük avantaj sağlamakta ve geri çekilme de hızlı bir şekilde olmaktadır. Thukydides, Thrakların Thebai Süvarilerinin karşısından çekilirken, önce biraz geriye doğru koşup sonra yeniden bir araya toplanma şeklinde bir taktik uyguladıklarını ve bu sayede çok az kayıp vererek geri çekilmeyi tamamladıklarını belirtir³⁷. Thrakların

²⁶ Peltast, Thrak hafif piyade askeri.

²⁷ Ksenophon, *Anabasis*, VII, 3, 36-39, 41.

²⁸ Ksenophon, *Yunan Tarihi (Hellenika)*, III, 2. 2.

²⁹ Ksenophon, *Yunan Tarihi (Hellenika)*, III, 2. 2.

³⁰ Ksenophon, *Anabasis*, VII, 2. 18.

³¹ Ksenophon, *Anabasis*, VII, 2. 21.

³² Euripides, *Rhesos*, 764-769.

³³ Ksenophon, *Anabasis*, VII, 3, 36-41.

³⁴ Ksenophon, *Anabasis*, VII, VI, 3. 4.

³⁵ Ksenophon, *Anabasis*, VII, 4.1-2.

³⁶ Ksenophon, *Anabasis*, VII, 2, 22.

³⁷ Thukydides, VII, 30.

geri çekilme taktiklerinden bahseden bir diğer yazar ise Ksenophon'dur. Ksenophon, Thrakların savaş alanından geri çekilirken adetleri olduğu üzere kalkanlarıyla sırtlarını koruyarak kaçtıklarını söyler³⁸.

Paralı Askerlik

Yarı göçebe ve hayvancılıkla geçimini sağlayan Thraklar, kendi beyleri veya krallıkları için asker olarak görev almakla birlikte farklı krallıkların ordularında da görev yapmışlardır. Bu görev bazen gönüllü, bazen para karşılığı, bazen de zoraki şekilde olmuştur. Thrak askerleri, özellikle de Thrak süvarileri ile hafif piyadelerinin hemen hemen her orduda paralı asker olarak görev yaptıkları bilinmektedir.

Thrakların başka bir ulus ile birlikte katıldıkları ilk savaş antik kaynaklardan bildiğimiz kadarıyla Troia Savaşı'dır. Homeros'un anlatımında Thrakia Bölgesi'nden gelen savaşçılar Troia ordusu ile birlikte Yunanlara karşı gönüllü olarak savaşmışlardır³⁹. Tam tersi şekilde Pers Kralı Kserkses, MÖ 481 yıldaki Yunanistan Seferi sırasında Thrakia Bölgesinden geçerken deniz kıyısında oturan Thrakları donanmaya, daha iç kısımda oturan Thrakları ise, kara ordusuna zorla asker olarak almıştır⁴⁰.

Thrakların bir diğer askerlik görevi yapma şekli ise ücretli yaptıkları hizmettir. Peloponesos Savaşları sırasında, Odrys Kralı Sitalkes, oğlu Sadokos'a Atina vatandaşlığı verilmesi durumunda Atina'ya destek olarak süvarilerden ve hafif piyadelerden oluşan bir ordu göndereceği sözü vermiştir⁴¹. Thukydidis, Rhodop Dağlarında yaşayan ve "Dağ Thrakları" şeklinde adlandırılan kişilerin bazılarının ücretli bazılarının ise gönüllü şekilde Odrys Kralı Sitalkes'in çağrısına uyduklarını söyler⁴². Kyros'un Pers tahtını ele geçirmek için oluşturduğu ordu içerisinde farklı uluslardan farklı sınıflardan askerlerle birlikte Thrak hafif piyade ve süvarileri de yer almıştır⁴³. Atinalı General Alkibiades'in Thrakia'da bulunduğu sırada oluşturduğu ordu içinde Thrakialı askerler de bulunmaktadır⁴⁴. Peloponesos Savaşları sırasında Odrys Kralı Seuthes, Bithynia'da bulunan Spartalı General Derkyllidas'a destek için iki yüz kadar süvari ve yüz kadar hafif piyadeden oluşan bir kuvvet göndermiştir⁴⁵. Büyük İskender Persler'e karşı Asya seferine çıkarken ordusuna çoğunluğu süvari olmak üzere Thrak askerler de almıştır⁴⁶. Ayrıca seferin ilerleyen döneminde, MÖ 327/6 yılında Hindistan'da bulunan Büyük İskender, Thrakia'nın idarecisi Memnon'dan asker ve teçhizat istemiş, o da 5.000 Thrakialı süvariye kendisi bizzat krala götürmüştür⁴⁷.

Savaş Gereçleri

Antik Çağ'da askerlerin giysileri ve kullandıkları silahlar onların hayatta kalabilmeleri için önemli unsurlardır. Savaş sırasında askerin en önemli gereçlerinin başında, onu koruyacak ve hayatta tutacak savunma gereçleri ile düşmana zarar vermesini hatta onu savaştan saf dışı bırakmasını sağlayacak saldırı gereçleri gelir. Thrakların savaş gereçlerini de bu duruma göre "savunma gereçleri" ve "saldırı gereçleri" şeklinde ikiye ayırmak mümkündür.

Savunma Gereçleri

Euripides, Troia Savaşı'na katılan Rhesos'un üzerinde altın zırh bulunduğunu söyler⁴⁸. Buna karşın Thraklar konusunda ayrıntı bilgiler veren Herodotos ve Ksenophon gibi antik kaynaklar Thrak askerlerinin kullandıkları zırh veya miğfer konusunda neredeyse hiç bilgi vermezler. Sadece onların geleneksel giysilerinden bahsederler. Arrianos Büyük İskender'in savaştığı Thrakları anlatırken onların hafif silahlı ve çok kötü donanımlı olduklarını ve phalankslara karşı mücadele edemediklerini söyler⁴⁹.

Savaş Giysileri

Thraklar tilki postundan *alopekis* olarak adlandırılan şapkalar kullanmışlardır (Figür 1). Tilkinin baş kısmı takan kişinin alınına gelirken, kuyruk kısmı ise başın arkasından sarkmakta ve kulakları

³⁸ Ksenophon, *Anabasis*, VII, 4.17-18.

³⁹ Homeros, *Ilyada*, X, 434-440.

⁴⁰ Herodotos, VII, 75, 110, 185.

⁴¹ Thukydidis, II, 29.

⁴² Thukydidis, II, 96.

⁴³ Ksenophon, *Anabasis*, I, 2. 9, 5. 13, II, 2. 7, VI, 2. 16.

⁴⁴ Ksenophon, *Yunan Tarihi (Hellenika)*, I, 3. 10.

⁴⁵ Ksenophon, *Yunan Tarihi (Hellenika)*, III, 2. 2.

⁴⁶ Arrianos, I, 14.3, 18.3, 5, 28.4, II, 5.1; 7.5-8, 9.3, III, 12.4, IV.7.2.

⁴⁷ Curtius Rufus, IX, 3, Arrianos, V, 20.7, Errington 1993, 59; Yordanov 1995, 309; Archibald 1998, 305, Delev 2015, 53; Karaca 2016, 68-69.

⁴⁸ Euripides, *Rhesos*, 380-383.

⁴⁹ Arrianos, I, 1.12.

örtmektedir. Herodotos ve Ksenophon gibi yazarların eserlerinde bahsedilen⁵⁰ bu şapka Yunan seramiklerinin üzerinde de görülür. Ksenophon, Thrakia'nın iç kısımlarına doğru sefer yaparken çok kar yağdığını, soğuktan su ve şarabın donduğunu hatta Yunanların burun ve kulaklarının donduğunu ve Thrakların başları ile kulaklarını tilki derisi başlıklar takarak koruduklarını söyler⁵¹. Thraklar alopekis şapkadan başka kumaş, keçe veya inek derisine tutturulmuş şapkalar ile tek parça halinde yapılmış, boyun ve yanak kanatları olan "Prgyg Tipi" başlıklar da kullanmışlardır⁵². Plutarkhos, Thrakların ağır demir miğfer taktıkları, altlarına da siyah tunik bulunan beyaz ve ışıltılı zırh ile baldırlık giydikleri bilgisini verir⁵³.

Thraklar dar pantolon ile kolsuz ve dize kadar inen, belden bağlanan tunik giymişlerdir⁵⁴. En üstte ise *zeira* adı verilen kalın ve uzun giysiyi giyerler (Figür 1). Ksenophon, Thrakların biraz önce de bahsettiğimiz soğuklardan korunmak için tüm vücutlarını, bacaklarına kadar örten tunik giydiklerini ve at üstünde *khlamus* yerine neden *zeira* giydiklerini anladığını belirtir⁵⁵. Herodotos ise Thrakların zırh gömleklerinin üzerine geniş, alacalı pelerinler attıklarını söyler⁵⁶. Karakteristik bir Thrak giysisi olan ve kırmızı figür seramikler üzerindeki tasvirlerinde görülen *zeira*, baklava dilimleri, zig zag ve diğer geometrik motiflerle bezenmiştir. Ayaklara kadar indiğinden tüm vücudu bir battaniye gibi kaplayan *zeira* tasviri seramiklerdeki figürlerin üzerindeki üst kısımda katlanarak vücudun önünü örten ve bu kısımda muhtemelen bir fibula veya broş yardımıyla birleşen kalın bir kumaştan yapıldığı anlaşılmaktadır⁵⁷.

Thrakların kullandıkları giyim malzemesi ise bacağın baldır kısmını da kaplayan ve geyik derisinden yapılmış, *embedes* adı verilen kendilerine özgü botlardır⁵⁸ (Figür 1). Özellikle soğuk zamanlarda kullanılan bu botların alt kısımları düzken, ön kısımdan bağlanmakta ve üst kısımlarında ise kanat şeklinde aşağıya doğru sarkan parçalar bulunmaktadır⁵⁹.

Christopher Webber, yukarıda gördüğümüz geleneksel Thrak giysilerinin, MÖ 4. yüzyıl ortalarından itibaren değişmeye başladığını, özellikle Makedon ve Yunan kıyafetlerinin tercih edildiğini söylemektedir. Erken MÖ 4. yüzyıla tarihlenen Aleksandrovo Tümülüsü ile MÖ 3. yüzyıla tarihlenen Kazanlık ve Sveshtari Tümülüslerindeki duvar resimlerindeki figürler ile Büyük İskender'in ordusunda bulunan Thrakialı askerlerin onlara benzemesini de buna örnek göstermektedir⁶⁰ (Figür 2).

Thrak süvarilerinin MÖ 4. yüzyıldan itibaren, geleneksel savaş giysilerini terk ettikleri, zırh ve miğfer kullandıkları ve hafif piyadelerin de dizlik kullanmaya başladığı görülür (Figür 3). Bu dönemde Thraklar sadece Yunan zırh ve silahlarını değil, yeni zırhlarla birlikte kendi silahlarını da karışık yani karma bir şekilde kullanmaya devam etmişlerdir⁶¹. Tümülüs duvar resimlerinden de anlaşılacağı üzere daha önce ayaklarına *embades* giyen Thraklar bu dönemden sonra çıplak olarak veya sandalet ya da ayakkabı giyer şekilde tasvir edilmişlerdir⁶². Bölgede Roma egemenliği başlamasıyla birlikte Thrak askerleri, Roma tarzında miğfer, zırh giymişler, onların silah ve kalkanlarını kullanmışlardır⁶³.

Thrakia'da İlyria ve Korinthos miğferi yok denecek kadar azken, MÖ 5. yüzyıldan 3. yüzyıla kadar Kalkidikia miğferi oldukça fazla kullanılmıştır⁶⁴. "Phryg Tipi" olarak adlandırılan, üstte öne öne doğru çıkıntı yapan miğferler ise MÖ 4. yüzyıl ortasında çok sık kullanılmıştır⁶⁵. Thrakia'daki en eski zırh,

⁵⁰ Herodotos, VII, 75; Ksenophon, *Anabasis*, VII, 4.3-4.

⁵¹ Ksenophon, *Anabasis*, VII, 4, 4.

⁵² Webber 2003, 539; Webber 2011: 28.

⁵³ Plutarkhos, *Bioi Paraleloi (Aemilius)*, VI, 18.5.

⁵⁴ Herodotos, VII.75; Ksenophon, *Anabasis* VII.4. 4; Archibald 1998, 207; Webber 2003, 539; Webber 2011, 25-27. Ayrıca Herodotos, Thrakia'da kendiliğinden ve insan eliyle kenevir yetiştiğini ve Thrakların bu kenevirlerle, tıpkı ketene benzer elbiseler giyecekler yaptıklarını söyler. Bakınız Herodotos IV. 74.

⁵⁵ Ksenophon, *Anabasis*, VII, 4, 4.

⁵⁶ Herodotos, VII. 75.

⁵⁷ Webber 2003, 539; Webber 2011, 27. Thrakia Bölgesi'nde MÖ 1100 ile 700 yılları arasında tarihlenen mezar ve adak çukurlarının birçoğunda fibula bulunmaktadır. Bu fibulaların kullanıldığı giysilerin bazılarının *zeira* olması yüksek ihtimaldir.

⁵⁸ Herodotos, VII. 75; Webber 2003, 539; Webber 2011, 29-30.

⁵⁹ Webber 2003, 539; Webber 2011, 29-30.

⁶⁰ Webber 2003, 539-540; Webber 2011, 30.

⁶¹ Archibald 1998, 197; Webber 2003, 540; Webber 2011, 37.

⁶² Webber 2011, 30.

⁶³ Webber 2003, 540; Webber 2011, 37.

⁶⁴ Archibald 1998, 201-202; Stoyanov 2015, 430.

⁶⁵ Stoyanov 2015, 430.

MÖ 450-400 yılları arasında tarihlenen “Çan Biçimli” olarak adlandırılan zırhlarken, MÖ 4. yüzyıldan itibaren daha çok Makedon zırhlarıyla paralel, demir plakalardan yapılmış, üzerinde konsantrik bezemeler bulunan zırhlar farklı tümülüslerde bulunmuştur⁶⁶. Ayrıca pullardan yapılmış zırhlar da bu dönemde oldukça popüler olmuştur⁶⁷. Zırhlarla birlikte kullanılan bir diğer parça ise dizliklerdir. Thrakia Bölgesi'ndeki buluntulara göre, MÖ 4. yüzyıldan itibaren dizlikler zırhın bir parçası olarak kullanılmaya başlanmıştır⁶⁸ (Figür 3).

Kalkan

Herodotos, Thrakların mızrak, kısa hançer ile birlikte hafif bir kalkan da taşıdıklarını söyler⁶⁹. Euripides, Rhesos'un kullandığı kalkanın kenarlarında ses çıkartan ziller olduğu konusunda bilgi verir⁷⁰. Daha öncede ifade edildiği üzere, Ksenophon Thrakların savaş alanından geri çekilirken adetleri olduğu üzere kalkanlarıyla sırtlarını koruyarak kaçtıklarını söyler⁷¹. MS 1. yüzyılda yaşamış Plutarkhos, Thrak kalkanlarının hasırdan yapıldığını belirtir⁷².

Herodotos, Plutarkhos ve Ksenophon gibi antik yazarların verdiği bilgilerdeki Thrak hafif piyadesinin kullandığı hasırdan yapılmış hafif kalkanlar, malzemenin dayanıksızlığı nedeniyle doğal olarak günümüze kadar ulaşmamıştır. Ancak Yunan kırmızı figürlü seramikleri üzerindeki görüntüler önemli bir kaynaktır. Seramikler üzerindeki kalkanlar genelde göz ve yüz şeklinde veya yabandomuzu, yılan, kuş gibi farklı hayvanlarla bezenmiştir⁷³. *Pelte* adı verilen hilâl şeklindeki bu kalkanlar genellikle bir kol kayışı (*porpax*) ve kenarda (*antilabe*) bir deri veya kordon sapı ile taşınmakta veya bir arka kayış kullanılarak sırta asılmaktadır⁷⁴ (Figür 1).

Thrakia'da özellikle MÖ 4. yüzyıl ortalarından itibaren içi ve dışı deri kaplı bronz yuvarlak *aspis* adı verilen kalkanlar ile MÖ 3. yüzyıldan itibaren ahşaptan yapılmış ve ön kısmında çıkıntı yapan demir bulunan *thureos* adı verilen oval formlu kalkanlar da kullanılmıştır⁷⁵. Thrakia'nın kuzeyinde Golemanite, Vishegrad, Peichova Tümülüsü'nde, Starosel, Dolna Koznitsa'daki mezarlarda yuvarlak, oval bronz kalkan parçaları bulunmuştur⁷⁶. Ayrıca Kazanlık'da, Seutopolis yakınlarındaki Alexandrovo Tümülüsü'ndeki duvar resimlerinde yuvarlak kalkan tasvirleri bulunmaktadır. Ancak bu tasvirin o dönemde kullanılan kalkanları yansıtmadıkları tartışma konusudur⁷⁷.

Saldırı Gereçleri

Homeros Thrakların silahlarını anlatırken kocaman silahlara sahip olduklarından bahseder ve bunların altından yapılmış olduğunu, savaş sırasında dinlenirken silahlarını yanlarında düzgün bir şekilde dizdiklerini belirtir⁷⁸. Herodotos ise Thrakların yanlarında, özellikle savaş sırasında mızrak, küçük hafif bir kalkan ve kısa bir hançer taşıdıklarını zikreder⁷⁹. Plutarkhos, görünüşleri korkunç olan Thrakların ağır demir miğferle birlikte, kalkanlarının ve baldırlarının beyaz ve ışıltılı zırhlarının altında siyah tunik giyimli oldukları ve sağ omuzlarında savaş baltaları taşıdıklarını belirtir⁸⁰.

Kılıç

Homeros, Helonos'un Deipyros'u öldürme sahnesinde Thrakların kullandığı kılıcı “koskoca Thrak kılıcı” şeklinde bir tanım yapar⁸¹. Herodotos Thrakların kısa bir hançer taşıdıklarını belirtirken⁸²,

⁶⁶ Stoyanov 2015, 431.

⁶⁷ Agre 2011, 72-84; Stoyanov 2015, 431.

⁶⁸ Stoyanov 2015, 431.

⁶⁹ Herodotos, VII, 75.

⁷⁰ Euripides, *Rhesos* 380-384. Olasılıkla bunun nedeni savaş sırasında düşman üzerinde kötü etki bırakması için yapılan bir uygulamadır.

⁷¹ Ksenophon, *Anabasis*, VII, 4.17-18.

⁷² Plutarkhos, *Bioi Paraleloi (Aemilius)*, VI, 18.5, 32.6.

⁷³ Webber 2011, 50-51.

⁷⁴ Archibald 1998, 203; Webber 2011, 51.

⁷⁵ Archibald 1998, 203-204; Webber 2011, 52-55.

⁷⁶ Stoyanov 2015, 429-430.

⁷⁷ Stoyanov 2015, 429.

⁷⁸ Homeros, *Ilyada*, X, 439-440, 472-475.

⁷⁹ Herodotos, VII, 75.

⁸⁰ Plutarkhos, *Bioi Paraleloi (Aemilius)*, VI, 18.5.

⁸¹ Homeros, *Ilyada*, XIII, 576-579.

⁸² Herodotos, VII, 75.

Thukydides Rhodope Dağı'nda yaşayan Dağ Thraklarının “*Di*” olarak adlandırılan kısa kılıçlar taktıklarını aktarır⁸³.

Thraklar farklı dönemde farklı tipte kılıçlar kullanmışlar ve özellikle yakın temasta buldukları halklara ait başka kılıçlarda kullanmışlardır. Thrakların kullandıkları kılıçlardan birinin Persler ile birlikte yakın komşuları İskitlerin de kullandıkları *akinakes* olduğu düşünülmektedir (Figür 4). Yaklaşık 39 cm uzunluğunda, çift taraflı kılıçlar, ahşap ve deriden yapılmış kınlar içinde kişinin sağ tarafında taşınmaktadır⁸⁴.

Thrakia'da MÖ 1100 civarında düz, iki ucu keskin, yaklaşık 75 cm uzunluğunda kılıçlar kullanılmasına karşın daha sonra tek kenarlı *makhaira* ve *kopis* gibi kılıç türlerinin kullanılmaya başlanmasıyla bu kılıçların kullanımı sonlanmıştır⁸⁵. Thrakların kullandıkları *kopis*, yaklaşık 60 ile 80 cm uzunluğunda, kavisli, bir tarafı keskin üzerinde bezemeler bulunan bir diğer kılıçtır⁸⁶. İskitler tarafından da kullanılan ve Kuzey Thrakia'nın karakteristik silahlarından olan *kopis*'in MÖ 4. yüzyılda kullanımı son bulmuş ve onun yerini tamamen *makhaira* ve *ksiphos*⁸⁷ almış, özellikle süvarilerin yakın dövüşte kullanmaları için *makhairayı* tercih edilmiştir⁸⁸. MÖ 4. yüzyılın sonuna doğru Thrak süvarilerinin kullanmaya başladıkları bir diğer saldırı gereci de *sika*'dır⁸⁹. İç bükey kısmı keskin, üzerinde kanal bulunan (kan kanalı), yaklaşık 25 ila 35 cm arasında değişen, kavisli hançerin adı olan *sika* kelimesi olasılıkla Thrak kökenlidir⁹⁰. *Sika* MÖ 3. yüzyılın sonlarından ve 2. yüzyılın başlarından itibaren kuzey Balkanlar'da morfolojik olarak gelişen, Thrakialıların yakın dövüş için kullandıkları bir silahtır⁹¹. Thrakların kullandıkları bir diğer saldırı gereci ise, *rhomphaia*'dır. *Rhomphaialar* yaklaşık 110 ile 145 cm uzunluğa sahip, sap ve kesici kısmı aynı uzunlukta olan düz veya hafif kavisli ve her iki yüzeyi de keskin savaş araçlarıdır⁹² (Figür 4).

Mızrak

Thrakların geleneksel şekilde kullandıkları saldırı silahlarının başında, genellikle yanlarında taşıdıkları iki adet mızrak gelmektedir⁹³. Gerek Yunan kırmızı figür seramikleri üzerinde, gerekse mezar duvar resimlerinde Thrak hafif piyadesi ve süvarisinin genelde iki mızrak taşıdıkları görülmektedir (Figür 1). Ancak bu görsellere karşın, savaş sırasında Thrak askerlerinin mızraklarını fırlattıkları düşünüldüğünde ikiden daha fazla taşıdıkları muhtemeldir⁹⁴.

Homeros, Troia Savaşı sırasında Thoas'ın Peiros'u öldürmesi üzerine Peiros'un etrafının arkadaşı uzun mızraklı Thraklar tarafından sarıldığını anlatır⁹⁵. Yine Herodotos'un Thrakların taşıdıkları teçhizatların içinde saydığı silahlardan biri de mızraktır⁹⁶. Ksenophon, Seuthes ile birlikte yaptıkları sefer sırasında geceyi geçirdikleri Thrak köyünde saldırıya uğradıklarında bir Thrak boyu olan Thynialıların kendilerine mızrak fırlattıklarını aktarır⁹⁷.

Thraklar erken dönemden itibaren fırlatmadan kullanmak için küçük (yaklaşık 16-25 cm), fırlatmak amacıyla kullanmak için ise büyük boyutlu (yaklaşık 31-43 cm) mızraklar kullanmışlardır⁹⁸. Christopher Webber, Thrakların buluntulara göre 19.2 ile 29.1 cm uzunluğundaki mızrakları kullandıklarını, MÖ 6. yüzyıldan itibaren mızrakların daha kısa ve dar olduğunu, bunların daha çok fırlatma amaçlı

⁸³ Thukydides, II, 96.

⁸⁴ Archibald 1998, 203; Webber 2011, 59.

⁸⁵ Stoyanov 2015, 428.

⁸⁶ Archibald 1998, 203; Webber 2011, 60.

⁸⁷ *Ksiphos*, T şeklinde, kemik veya fildişinden yapılmış kabzaya sahip, düz, uç kısmı doğru sivrileşen, iki ucu keskin bir kılıçtır. Pahalı bir kılıç olduğundan daha çok aristokrat kişiler tarafından kullanılmıştır. Bakınız Nankov 2007, 37.

⁸⁸ Stoyanov 2015, 428-429.

⁸⁹ Webber 2011, 60.

⁹⁰ Rustoiu, 2007, 67; Sîrbu ve Borangic 2016, 335-336.

⁹¹ Rustoiu, 2007, 70.

⁹² Webber 2011, 61-69.

⁹³ Archibald 1998, 202.

⁹⁴ Webber 2011, 70.

⁹⁵ Homeros, *Ilyada*, IV. 532-538.

⁹⁶ Herodotos, VII, 75.

⁹⁷ Ksenophon, *Anabasis*, VII, 4, 18.

⁹⁸ Stoyanov 2015, 428.

kullanıldığını ve MÖ 5. yüzyıldan itibaren üç farklı tip mızrak ucu kullanılırken, MÖ 3. yüzyıldan itibaren ise türlerin sayısının arttığını belirtir⁹⁹.

Ok ve Yay

Thukydides, Odrys Kralı Sitalkes'in Thrak aşiretlerinden asker toplamasını anlatırken Getler'in aynı şekilde donatılmış atlı okçular olduğunu belirtir¹⁰⁰. Vergilius, Aeneas'ın düzenlediği bir yarışmada birinciye at hediye edilirken, ikinciye içi Thrak oklarıyla dolu Amazon sadağı hediye edileceğini belirtir¹⁰¹.

Thrakların en etkili kullandıkları silahların başında ok ve yay gelmektedir. Yayın hammaddesi gereği korunması mümkün olmadığından günümüze antik yazarların verdiği bilgiler ile arkeolojik veri olarak sadece ok uçları gelmiştir. Özellikle MÖ 5.- 3. yüzyıllara tarihlenen birçok mezarda ve yerleşimde ok ucu ile sadak bulunmuştur¹⁰². Mezar buluntusu ok uçları, Thrakların İskit tipinde ok ucu kullandıklarını göstermektedir¹⁰³. Kullanmış oldukları ok uçlarının İskit ok uçlarıyla olan benzerliği Thrakların kullandıkları yayların da kıvrımlı kompozit İskit tipi yaylar ile aynı olduğunu, at üstünde de kullanıma uygun olduğunu göstermektedir¹⁰⁴.

Balta

Günlük yaşamda kullanıldığı gibi savaş silahı olarak kullanılan aletlerin başında balta gelir (*labrys*). Ancak Thrakların balta kullandıklarına dair erken dönem antik yazarları herhangi bir bilgi vermemektedirler. Buna karşın MS 1. yüzyıl yazarı Plutarkhos, Thrakların genel giyimi ve silahlarından bahsederken onların sağ omuzlarında savaş baltaları taşıdıklarını belirtir¹⁰⁵.

Thrakia'da çok fazla balta bulunmamasına karşın, özellikle Thrak sikkeleri, seramik ile duvar resimlerinde baltanın önemli bir yer tuttuğu görülür. Aleksandrovo Tülümüsü'ndeki domuz avı sahnesinde elinde bir balta bulunan çıplak kişi domuza saldırır şekilde tasvir edilmiştir¹⁰⁶ (Figür 2). Thrakia'da mezar buluntusu şeklinde ele geçen ve MÖ 3. yüzyılın ilk yarısında tarihlenen iki örnek Kafkas ve İskit baltalarına benzemektedir¹⁰⁷. Ancak Thrakların MÖ 1. binyılda savaş silahı olarak balta kullanmadıkları, buna karşın baltanın daha çok soyluluk veya statü göstergesi olarak ileri gelenler tarafından taşındığı düşünülmektedir¹⁰⁸.

Sapan

Antik Çağ'ın neredeyse ok ile aynı etkiye sahip olan av ve savaş silahlarından birisi de Eski Yunanca *sphendone* (σφενδών), Latince *fastibalus* olarak adlandırılan sapandır. MÖ 5. yüzyıl sonu-4. yüzyıl başından yaşamış Atinalı komutan Iphikrates, Thrakia'da Odrysler ile savaşmış ve savaş sonunda Odryslerin bazılarını esir almıştır. Ancak tekrar Odrys okçuları ile sapanlarının saldırısına uğradığında, elindeki esirlerin giysilerini çıkartarak onları çıplak hale getirtmiş, ellerini arkadan bağlatmış ve bunları canlı kalkan şeklinde ordusunun önüne koydurmuştur. Bunun üzerine Odrys okçusu ile sapanlıları saldırıyı kesmiştir¹⁰⁹. Büyük İskender, MÖ 333 yılındaki Sagalassos kuşatması sırasında ordusunun sağ kanadına okçuları yerleştirirken sol kanadına Sitalkes'in komutasındaki Thrakialı sapanlıları yerleştirmiştir¹¹⁰. İskender'in bu uygulamasından sapanlıların okçularla aynı görevi yerine getirilebilecek düzeyde olduğu anlaşılmaktadır.

⁹⁹ Mızrak konusunda daha ayrıntılı bilgi için bakınız Webber 2011, 69-71.

¹⁰⁰ Thukydides, II, 96.

¹⁰¹ Vergilius, *Aeneas*, V, 310-311.

¹⁰² Stoyanov 2015, 427.

¹⁰³ Archibald 1998, 203.

¹⁰⁴ Webber 2011, 74; Stoyanov 2015, 426-427.

¹⁰⁵ Plutarkhos, *Bioi Paraleloi (Aemilius)*, VI, 18.5.

¹⁰⁶ Elinde balta tutan kişinin Thrak tanrısı Zalmoksis olduğu düşünülür. Bakınız Webber 2011: 72.

¹⁰⁷ Stoyanov 2015, 429.

¹⁰⁸ Webber 2011, 72.

¹⁰⁹ Stoyanov 2015, 429.

¹⁰⁹ Poylaenos, *Stratagemes*, III.9.62.

¹¹⁰ Arrianos, I, 28.4.

MÖ 5. yüzyıl ortalarından ve özellikle de MÖ 4. yüzyıldan itibaren yoğun şekilde sapan kullanıldığını kutsal alan, mezar, yerleşim ve kalelerden elde edilen veriler ortaya koymaktadır¹¹¹. Thraklar sapan kullanmak için kurşun, seramik ve taştan yapılmış farklı malzemelerden sapan taneleri yapmışlardır¹¹².

Sonuç

Homeros, Herodotos, Ksenophon, Thukydides, Plutarkhos ve Arrianos gibi antik yazarlara bakıldığında Thrakların savaşçı karakterleri ön plana çıkar. Hafif piyade ve süvari şeklinde iki askeri sınıftan oluşan Thrak ordusu, hızlı ve çevik olmalarından dolayı kendi bölgelerinde faaliyet gösterdikleri gibi, Pers, Yunan ve Makedonlar gibi farklı ulusların ordularında da gönüllü, ücretli veya zorunlu olarak görev almışlardır.

Thrak askerlerinin kıyafetleri de oldukça dikkat çekicidir. Erken dönemlerde kendilerine has alopekis, zeira, embedes gibi giysiler giyip, pelte adı verilen kalkanlar kullanmışlardır. Ancak daha sonraki dönemlerde Thraklar, temas halinde buldukları halkların savaş teçhizatlarını çok fazla kullanmaya başlamışlardır. Özellikle kullandıkları kılıç, mızrak gibi saldırı silahlarını daha çok kuzey komşuları olan ve kültür olarak kendilerine yakın İskitlerden aldıkları görülür. Orta ve güney bölgelerde yaşayan Thraklar ise, MÖ 5. yüzyıldan özellikle de MÖ 4. yüzyıl ve sonrasında temas kurdukları Yunan, Makedon ve Roma gibi kültürlerle ait savaş giysilerini ve teçhizatlarını kullanmaya başlamışlardır.

¹¹¹ Webber 2011, 74-75; Stoyanov 2015, 427-428.

¹¹² Webber 2011, 75.

Kaynakça

Antik Kaynaklar

Arrianos, İskender'in Seferi (Aleksandrou Anabasis). Çev. Furkan Akderin, Alfa Yayınları, İstanbul, 2005.

Euripides, Rhesos. Çev. Gilbert Murray, Unwin Brothers Limited, London, 1946.

Herodotos, Herodot Tarihi. Çev. M. Ökmen, Remzi Kitapevi, İstanbul, 1991.

Hesiodos, İşler ve Günler (Erga kai Hemera), Hesiodos Eseri ve Kaynakları. Çev. Sabahattin Eyüpolu, Azra Erhat, TTK Yayınları, Ankara, 1991.

Homeros, İlyada, Çev. Azra Erhat, A. Kadir, Can Yayınları, İstanbul, 1998.

Isokrates, Panegyrikos. Stephen Usher (ed.), Greek Orators III: Isocrates, Panegyricus and Ad Nicolem, Liverpool University Press, 1990.

Ksenophon, Anabasis, Onbinlerin Dönüşü. Çev. Oğuz Yarıltaş, Kabalcı Yayınevi, İstanbul, 2011.

Ksenophon, At Biniciliği Üzerine (peri Hippikes). Çev. Sema Sandalcı, Ceren Yayıncılık, Edirne, 2019.

Ksenophon, Yunan Tarihi (Hellenika). Çev. Suat Sinanoğlu, TTK Yayınları, Ankara, 1999.

Plutarkhos, Bioi Paraleloi (Aemilius). https://penelope.uchicago.edu/Thayer/E/Roman/Texts/Plutarch/Lives/Aemilius*.html (Erişim Tarihi: 18.02.2021)

Polyaenos, Stratagemes. <http://attalus.org/translate/polyaenus3.html> (Erişim Tarihi 18.02.2021)

Thukydides, Peloponnesos Savaşı. Çev. Furkan Akderin, Belge Yayınları, İstanbul, 2000.

Vergilius, Aeneas. Çev. Türkan Uzel, Öteki Yayınevi, 1998.

Quintus Curtius, History of Alexander, Volume II. Book 6-10. Çev. John Carew Rolfe, Harvard University Press, Cambridge/London, 1946.

Modern Kaynaklar

Agre, D. (2011). The Tumulus of Golyamata Mogila near the villages of Malomirovo and Zlatinitsa. Sofia: Avalon.

Archibald, Z. H. (1998). The Odrysian Kingdom of Thrace Orpheus Unmasked. Oxford: Oxford University Press.

Baralis, A., Panayotova, K. ve Nedev, D. (2019). Sur les pas des archéologues, Apollonia du Pont, collections du Louvre et des musées de Bulgarie. Sofya: Faber.

Delev, P. (2015). Thrace from the Assassination of Kotys I to Koroupedion (360-282 BCE). Julia Valeva, Emil Nankov, Denver Graninger (Ed.), A Companion to Ancient Thrace (s. 48-58). West Sussex: Wiley-Blackwell.

Dimitrova, D. (2004). Krieger und Bewaffnung. Die Thraker, Das Goldene Reich des Orpheus (s. 126-133). Bonn: Philipp von Zabern.

Dimitrova, D. (2015). Le Tumulus de Golyama Kosmatka. L'Épopée des Rois Thraces, des guerres médiques aux invasions celttes 479-278 av. j.- c. Découvertes Archéologiques en Bulgarie (s. 118-146). Paris: Musée du Louvre.

Errington, R. M. (1993). A History of Macedonia. California/ London: University of California Press.

Karaca, E. (2019). Milattan Önce Birinci Binde Doğu Trakya. İstanbul: Homer.

- Kistov, K. (2015). Le Tumulus no 1 de Chernozem-Kaloyanovo. L'Épopée des Rois Thraces, des guerres médiques aux invasions celtiques 479-278 av. j.- c. Découvertes Archéologiques en Bulgarie (s. 76-87). Paris: Musée du Louvre.
- Kitav, G. (2004). Hügel, Graber, Tempel. Die Thraker, Das Goldene Reich des Orpheus (s. 239-265). Bonn: Philipp von Zabern.
- Nankov, E. (2007). An Ivory Scabbard Chape From Seuthopolis Rediscovered: Evidence for A Xiphos From Early Hellenistic Thrace?. *Archaeologia Bulgarica*, 11, 37-46.
- Rustoiu, A. (2007). Thracian Sica and Dacian Falx. The History of A 'National' Weapon. Sorin Nemeti, Florin Fodorean, Eduard Nemeth, Sorin Cociş, Irina Nemeti, Mariana Pîslaru (Ed.), *Dacia Felix. Studia Michaeli Bărbulescu Oblata* (s. 67-82). Cluj-Napoca: Editura Tribuna.
- Sîrbu, V. ve Borangic, C. (2016). Curved Dagger of The Sica Type from The North-Danubian Dacian Graves. Valeriu Sîrbu, Miloš Jevtić, Katarina Dmitrović ve Marija Ljuština (Ed.). *Funerary Practices During The Bronze And Iron Ages in Central And Southeast Europe* (s. 333-357). Belgrad: University of Belgrade.
- Stoyanov, T. (2015). Warfare. Julia Valeva, Emil Nankov, Denver Graninger (Ed.), *A Companion to Ancient Thrace* (s. 425-442). West Sussex: Wiley-Blackwell.
- Webber, C. (2003). Odrysian Cavalry arms, Equipment, And Tactics. Lolita Nokolova (Ed.). *Early Symbolic Systems For Communication In Southeast Europe* (s. 529-554). Oxford: BAR Publishing.
- Webber, C. (2011). *The Gods of Battle, Thracians at War 1500 BC-AD 150*. Barnsley: Pen&Sword.
- Yordanov, K. (1995). Les Strateges D Alexandre le Grand En Thrace. *Thracia*, 11, 304-310.

Figürler Listesi

- Figür 1 Kırmızı Figür Pelike Üzerinde Thrak Piyade (Peltast) ve Süvarisi (MÖ 430-425) (Baralis vd. 2015: 450, Cat.538'den düzenlemiştir)
- Figür 2 Aleksandrovo Tümülüsü, Thrak Av Sahnesi (MÖ 4. yüzyıl) (Kitav 2004, 256'dan düzenlemiştir)
- Figür 3 Thrakların MÖ 5.-4. Yüzyılda Kullandıkları Miğfer, Zırh ve Dizlik (Ölçeksizdir) (Dimitrova 2004, 128, 5; Dimitrova 2015, 126-127, Kat. No. 89, 128-129, Kat. No. 91; Kistov 2015, 78-79, Kat. No. 40'dan düzenlemiştir)
- Figür 4 Thrakların Kullandıkları Kılıçlar (Çizim Ölçeksiz) (Yazar tarafından çizilmiştir)

Figür 1 Kırmızı Figür Pelike Üzerinde Thrak Piyade (Peltast) ve Süvarisi (MÖ 430-425)

Figür 2 Aleksandrovo Tümlüsü, Thrakların Av Sahnesi (MÖ 4. yüzyıl)

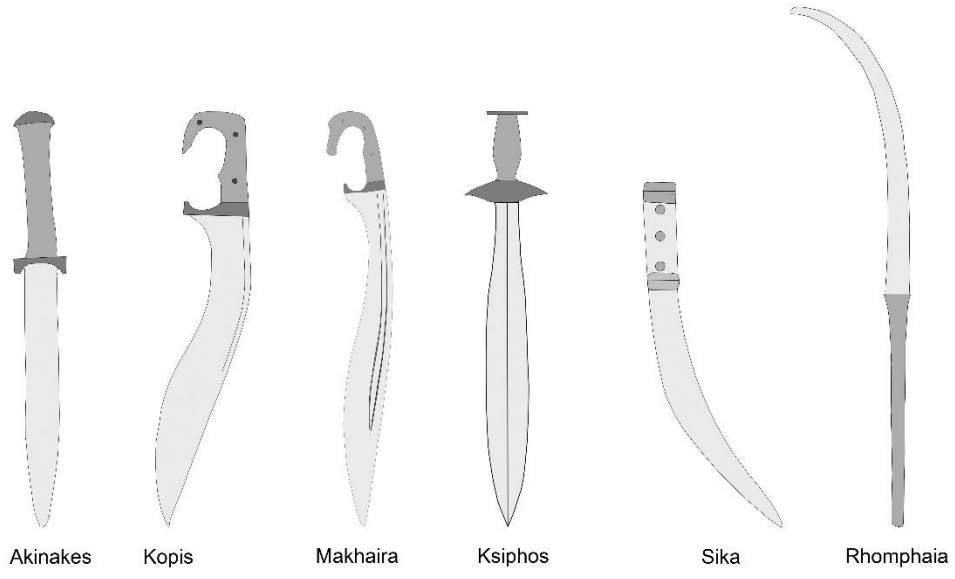
Thrak / Phryg Tipi Miğfer
(MÖ 4. yy ilk yarısı)

Kalkidikia Miğferi
(MÖ 4. yy 2. yarısı)

Çan Tipi Zırh
(MÖ 5. yy 3. çeyrek)

Dizlik
(MÖ 4. yy son çeyrek)

Figür 3 Thrakların Kullandıkları Miğfer, Zırh ve Dizlik (Ölçeksizdir)

Figür 4 Thrakların Kullandıkları Kılıçlar (Çizim Ölçeksizdir)